

Mähirli owaz

Category: Edebi makalalar, Goşgular, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Mähirli owaz MÄHIRLI OWAZ

Çyn şahyrlaryň terjimehallary anketanyň setirlerine sygmaýar. Olar özleriniň kimdigini özlerine berlen ömrüň бүtin dowamynda ýazýarlar. Şol ýazgylarda juda köp zatlar: ony ýazanyň häsiýetinden gözýetimine çenli, dünýäni duýşundan idealyna çenli, durmuşy aňlaýşyndan zamana bilen arabaglanyşygyna çenli ähli zatlar görünýär. Şahyry şahsyýet derejesine göterýän ýagdaý onuň içki dünýäsinin diňe barlygy bilen däl-de, şol dünýäniň baýlygy bilen, ýagny, şol dünýäniň hyjuwy, harasady, tebigylygy hem-de nuranalygy bilen baglanyşykly bolara çemli. Kaýsyn Kulyýewi men ilkinji gezek ýigrimi ýyl mundan ozal Moskwanyň Maksim Gorkiý adyndaky edebiýat institutynda gördüm. Çingiz Aýtmadow bilen hem, Dawid Kugultinow bilen hem şol ýerde tanyşdym. Seredip otursaň şol mahallar Kaýsyn Kulyýew kyrk ýetmedik ýaş adam eken.

Şundan sanlyja gün öň Moskwada döredijilik soýuzlarynyň we guramalarynyň bilelikdäki plenumynda biz Kaýsyn Kulyýew bilen ýene-de doganlarça salamlaşdyk, hal-ahwal soraşdyk. Onuň giň hem-de ýylçyr maňlaýynyň astynda oýnaklaýam gözleri oňa pähimdaryň sypatyny berýär. Aslynda çyn şahyryň her biri özüçe pähimdar ahyry. Pähimdarlyk bolsa göräýmäge juda owunjak zatdan başlanýar.

Bir günüň içinde yüz sapar görýän

Ähli zatlaryma galýaryn haýran...

Şahyrlyk haýran galmakdan başlanýar. Belent daglar bilen ymgyr çöller, äpet çynarlar bilen ýeriň astyndan dürterip çykan gökje ot köpbilmişi aňk etmese-de etmez. Adaty guşuň jürküldisi welin çyn şahyryň akylyny bendi edýär. Sebäbi, şahyr tebigatyň giňişliklerinde äden her ädiminde täsinligi, gudraty görýär.

Agy bilen gülki täze çykan zat däl. Emma ol iki owaz hiç haçan emeli peýda bolmaýar. Şonuň üçin-de, ynsanyň bu iki mukaddes duýgysyna biperwaýlyk başlanan ýerde şahyrlyk gutarýar. Bir elinde bir döwüm çöregi, beýleki elinde kitaby tutup duran pursatlarynda Kaýsyn Kulyýew nämeler barada pikir edýär? Ine:

Bakylykdan iki zar bar öňümde,
Kerpiç ýaly kitap, el ýaly çörek.
Birisi – paýhasyň, biri – döwletiň,
Başga saňa näme paý-serpaý gerek!

Açgözlük däl-de, teşnelik! Nägilelik däl-de, ömre alkyş okamak! Badyhowalyk däl-de pespälik!

Kaýsyn Kulyýew köpi gören, diňe bir gören hem däl-de gerdeni bilen çeken adam. Emma başdan geçirmek hem her hili bolýar. Uly şahyr Çegem jülgesini goşgularyna kän agzaýar. Çegem Kaýsynyň dogduk mekany. Ol guwanjyny hem-de gynanjyny ilki şol mähriban jülgesi bilen paýlaşýar. Agyr günlerde-de, şatlykly pursatlarda-da ol daglara ýüzlenýär. Kert gaýalar oňa hem teselli berýär, hem ylham berýär. Daglar onuň Watanydyr, Watan bolsa mukaddesdir. Şahyryň dogduk depesine bolan çuňňur söýgi günüň şöhleleri ýaly Kawkazyň çäklerinden çykyp, uly Watanyna ýaýraýar.

Ýekelikden ýigrenji zat görmedim,
Ýekelikde mydam ýadaw sen, ýadaw.
Ykbal meni senden aýra salmasyn,
Sensiz aýym-günüm dogmasyn, Adam!

Ynsanperwerlik bilen Watana bagrybadaglylyk uly şahyrlaryň süňňüne ornaşan in belent duýgydyr. Şol duýgusynyň ýer ýada asman ýaly tebigylygy şahyra özüni dünýä beren enäniň, atanyň, halkyň, topragyň adyndan geplemäge, halkyň pähim-parasadyny beýan etmäge rugsat berýär.

Kaýsyn Kulyýew bagtly zamanada doguldy. Ol Oktýabryň ýaşytdaşy. Onuň ene dilinde ýazan eserleri beýik rus dili arkaly Soýuzyň ähli künjeginde okalýar. Dünýäde onuň poeziýasynyň gadyryny bilýänler köp. Elbetde, milli şahyryň

goşgularyny başga halkyň diline geçirmegiň öz kynçylyklary bar. Aslynda munuň özi akyla sygjak zat däl ýaly bolup görünýär. Sebäbi, poeziýa ilkinji nobatda owazlardan ybaratdyr. Biziň aklyňy haýran edýän mukamlarymyzyň güýjüni başga saz guraly berip bilmez. Muňa hatda dutaryň gapdalyna gyjagyň goşulmagy-da zyýan berýär. Her niçik-de bolsa ezber, takyk terjime edilýän şahyryň ruhy dünýäsini açyp görkezmäge belli bir derejede mümkinçilik berýär.

Kaýsyn Kulyýew biziň güneşli ölkämize telim gezek myhman boldy. Ol Berdi aganyň ýaş toýuny gutlamaga-da gelipdi. Häzir Berdi aga diri gezip ýören bolsa, ol hem öz mähriban dostunyň toýuna giderdi. Hökman giderdi!..

Emma bu gün seniň hatyraňy tutýan, ägirt talantyňa sarpa goýýan, juda köp sanly türkmenistanly okyjylaryňy toýuňa baran ýaly gör, gadyrdan Kaýsyn Şuwaýewiç! Seniň mähirli owazyň biziň topragymyza gelip dur.

Şeýle dabaraly günlerde dost dosta bagtly bolmagy arzuw etgiç bolýar. Biz seniň bilen bagt diýen arzyly zady hiç haçan ýöntemleşdirmändik. Seniň bu baradaky setirleriň meniň dilimde, ine, şeýleräk ýaňlanýar:

Bagt – bitswi bir berlen gutlukdyr,
Ony bölüp-büçmek betbagtlykdyr.

Dogry! Seniň doglan ýylyňda Oktýabryň, ýeňişli rewolýusiýanyň jar eden «Awroranyň» zalplart seniň gojaman daglaryňda, meniň ata-baba mesgenim Garagumuň çölllerinde täze durmuşyň başlanýanlygyny habar berdi. Topragy azat, halky abat bolmadyk şahyr özüni hiç haçan bagtly saýyp bilmez. Sen Oktýabryň beren bagtyny eli ýaragly goranlaryň biri. Sen Oktýabryň beren ajaýyp durmuşynyň ajaýyp aýdymçysy bolduň.

Bu gün biz ýene bir hoş habara begendik. Sowet edebiýatyny ösdürmekde bitiren uly hyzmatlaryňyz üçin SSSR Ýokary Sowetiniň Prezidiumy sizi Lenin ordeni bilen sylagladý. Ýokary sylagyňyz mübärek bolsun, gardaş!

Sen bir makalaňda biziň Berdi Kerbabaýewimizi Pöwrizäniň çynaryna deňäpdiň. Men bolsa deni gojaman Kawkazyň belent

gerişleriniň birine meňzedeyin.

Nurana hem-de merdana poeziýaň üçin, onuň bize berýän lezzeti üçin sag bol, Kaýsyn Şuwaýewiç! Buýsançly başyň seni dünýä beren daglaryň ýaly mydama belent bolsun!

1977 ý.

Berdinazar HUDAYNAZAROW. Edebi makalalar